Szále László

Olimpia-vakcina

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 38. szám, 2021. szeptember 24.

A légy se kapkod a sas után – ha van egy kis esze. Most mégis muszáj kapkodnia, mert szerinte a jeles tudós, Berend T. Iván legutóbbi cikkében (*Olimpia, nacionalizmus, rasszizmus*, *ÉS*, 2021/34., aug. 27.) igazságtalanul köti össze az olimpiát a nacionalizmussal és a rasszizmussal.

Természetesen nem vitatom, hogy az olimpiának vannak efféle kísérőjelenségei, egy-egy győzelem vagy vereség után olykor túlbuzog a nemzeti kivagyiság, a rasszista indulat, de ez elenyésző a mások ellen nem törő nemzeti büszkeség örömtermelő kapacitásához, valamint a népek egységét, testvériségét kifejező és erősítő olimpiai jelenségek hatalmas hatásához képest. A vakcinában is kimutatható a kórokozó jelenléte, mégse vádolja senki, hogy betegséget terjesztene. Az olimpia nem tökéletes, de nem fertőző, sokkal inkább gyógyító szer(vezet).

Berend T. Iván mondatai, tényei, adatai természetesen – mint mindig – most is pontosak. Ha céltáblára lőne velük, 10-esek, 9-esek lennének. De mintha eltévesztette volna a céltáblát.

Mondandójának summája: *„A nemzeti sportcsapatok erős etnikai kevertsége ellenére azonban a groteszk valóság változatlanul az, hogy a sportösszecsapások gyakran nemzeti ellenségeskedéssé válnak, a sportversenyeket a nemzeti büszkeség tombolása, esetenként őrjöngése, vereségek idején pedig a nemzeti tragédia érzése, sőt törő-zúzó brutalitás, valóságos felkelések kísérik*." Árulkodóan túlzó a szóhasználata – *„tombolás", „őrjöngés", „brutalitás"* –, s bár hozzáteszi a *gyakran*t és az *esetenként*et, egyértelműen általánosít: *„A nemzetközi sportvetélkedések eszmeisége és célja mintha az ellenkezőjére fordult volna."* Állítása alátámasztására George Orwellt idézi, aki szerint azzal a közhiedelemmel ellentétben, hogy a sport jó viszonyt teremt a nemzetek között, „inkább a gyűlölködés orgiájává válik". Ezt Orwell a hitleri Németországban rendezett olimpia után mondta, de – szerintem – még arra sem volt igaz. Az Owens által legyőzött német távolugró, Luz Long gyönyörű gesztusai például milliók tudatába égtek bele, sokkal inkább, mint az, hogy az amerikai elnök nem hívta meg a zseniális Jesse Owenst a Fehér Házba az olimpikonok köszöntésére. Ami attól még nagy disznóság volt.

Berend T. Iván ezután jogos és igaz példákat sorol állítása igazolására az '56-os „véres" olimpiai vízipólódöntőtől a müncheni terrortámadáson át a moszkvai és Los Angeles-i olimpiák bojkottjáig.

Az emberiség történetének talán legszebb játékait, az olimpiát és a többi világversenyt a nacionalizmus és rasszizmus melegágyának leírni – a legfinomabb szavakat keresem – aránytévesztés, szelektív látás. Az összes minthával, esetenkénttel együtt is. Természetesen semmilyen emberi-társadalmi konstrukció sem tökéletes, az olimpiát is elérte az elüzletiesedés szelleme, torzítja a televíziók diktátuma, és igen, hatnak rá az emberiséget megosztó konfliktusok is. De ezeket nem a békés olimpiai versengés gerjeszti, legfeljebb felmutat egy-egy ilyen fekélyt – természeténél fogva – sokszoros nagyításban.

Berend professzor egyik példája a bűnös nacionalizmusra, hogy már nem is az egyes versenyzők teljesítménye a legfontosabb, hanem inkább az, hogy „melyik nemzet az első". Ez nem így van. A statisztika fejlődésével természetesen mindent számolnak, csinálnak nemzeti rangsorokat aranyak, érmek, pontok, lakosságarány szerint egyaránt, s mindenki kiválasztja a neki legkedvezőbbet. Igen, minden szentnek maga felé hajlik a statisztikája, de bevallom, ezt én „bocsánatos bűnnek" tartom. S ezek régen is, ma is járulékos táblázatok, meg se közelítik egy-egy versenyző vagy csapat győzelmének értékét, hírértékét.

Berend T. Iván cikke második felében a nemzeti csapatok nemzetköziesedéséről beszél. Részletesen

elemzi a globalizmus üzleti és népmozgási jelenségeinek begyűrűzését a sportba, hozzátéve: *„Ha kevertségről beszélünk, természetesen meg kell különböztetnünk a bevándorlókat és a már állampolgárként az országban született második generációt, migránsok gyermekeit.”* (sic!) De miért is kéne megkülönböztetnünk, és miért természetesen? Ettől kezdve Berend T. Iván végig megkülönböztet. Leírja, ki hányadik generációs, kinek az apja, kinek az anyja milyen színű, milyen szemvágású… A PC „hőskorában” nem volt illendő megszámlálni például a magyar cigányságot, mérni életviszonyait, iskolai végzettségét – még a legjobb szándékú segítő programok érdekében sem –, mert az már rasszizmusnak számított. Én ezt akkoriban nagyon utáltam, most pedig idegenkedve nézem Berend professzor ilyen alapú érvelését. Tőle tudom meg, a francia fociválogatottban hány százalék az afrikai bevándorló, ebből mennyi a friss, mennyi a két-, háromgenerációs. Ki számolja ezt rajta kívül? Ő hangsúlyozza, hogy a foci-Eb döntőjén három fekete bőrű angol hagyta ki a 11-est, amiért a *„diadalmas nemzeti őrjöngést hirtelen vad rasszista gyűlölködés váltotta fel”.* Azt mondják, a kalapács mindent szögnek lát.

Úgy vélem, a meccseken, ha a játékos gólt lő, a drukker az aranylábát csókolgatná, ha kihagyja az „ordító” helyzetet, akkor – verbálisan – a lábát törné, ha fehér az a láb, ha fekete.

Nem hiszek abban, hogy a nacionalizmus és a rasszizmus az emberiség legnagyobb rákfenéje. Tudok nagyobbakat is. De ha rosszul gondolom, és mégis az volna, akkor is: az olimpia és általában a sport éppen hogy az emberiség talán legnagyobb, de mindenképpen legtömegesebb és leglátványosabb antirasszista tanítómestere. Amikor egy csapatban játszó fehérek, feketék, sárgák, csokiszínűek megölelik egymást egy-egy gól után, s ugyanezt teszik a meccset követően az ellenfelek, annál aligha van erősebb hatású példa a milliós-milliárdos közönség körében arra, hogy a Földön egy nép él, még ha az éghajlat, a történelem, a kultúrák, szokások oly sokszínűvé és sokfélévé tettek is bennünket.

Berend T. Iván az olimpiatörténet példáival azt demonstrálja, hogy milyen sokáig nem szerepelhettek mondjuk feketék az amerikai olimpiai válogatottakban, sőt a kosárlabdacsapatukban először 1948-ban játszhattak feketék. Ami innen nézve „különösen furcsán” hangzik – teszi hozzá. Valóban. Csakhogy én éppen fordítva olvasom ezt a történetet: azért hangzik „furcsán”, mert ahhoz képest – háromnegyed század alatt – hova jutottunk! Szerintem a sport tette talán a legtöbbet azért, hogy a szín ne számítson, csak a teljesítmény, s az olimpiának köszönhetően vált ez világszerte láthatóvá.

Az olimpia játék: népek, nemzetek lármás, de békés játéka. Arra való, hogy az ember örök versengési vágyának teret adjon, országok közösségeinek dicsőségvágyát kielégítse, identitástudatát erősítse, és mégse haljon bele senki. Berend T. Iván figyelmeztetése jogos: vigyázat, az olimpia, a világbajnokságok s a velük járó indulatok sok rosszat felszínre hoznak. De muszáj hozzátenni, hogy sok jót is. Százszor annyi jót, mint rosszat.